

szívből jövően meg is fogalmazták – önmagukat a magyar szülőföld adósainak tartják, akik értékteremtő hittel és munkával akarják gyarapítani azt.

A magyarországi jászok azt üzenik ma a nagyvilágnak – és benne Európa nemzeteinek –, hogy mindazok, akik a szülőföldjük hitelezőinek gondolják magukat – és akként is viselkednek –, azok előbb vagy utóbb el fogják veszíteni szülőföldjüket, és leírja őket a történelem, akik viszont a szülőföldjük adósainak érzik magukat – és akként cselekszenek –, azok megmaradnak, megerősödnek, és ők írják tovább a történelmet.

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Engedjék meg, hogy köszönetet mondjak a Jászok Egyesülete és a Jászságért Alapítvány tagjainak, illetve támogatóinak, akik lassan három évtizede alázatosan, következetesen és okosan szolgálják a jász összetartozás ügyét.

Tisztelt Dobos László Elnök Úr, kérem, tolmácsolja elismerésünket munkatársainak és egyesületi tagságának. Az Önök társadalmi szolgálata példaértékű mindazon emberek számára, akik szeretik azokat a közösségeket, amelyek sorába a Gondviselés állította őket, és tenni is akarnak érte. Köszönjük a házigazda Jászkisér városának vendéglátását, kívánjuk Önöknek, hogy az ötvenedik Jász Világtalálkozót is láthassák majd vendégül!

Végül, de nem utolsósorban, örömmel üdvözlöm a XXV. Jász Világtalálkozó oszét vendégeit, megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm Vjacseszlav Dzagojev urat, Oszétia Legfelsőbb Tanácsának az elnökét. Érezzek magukat otthon Magyarországon, és vigyék hírére annak, hogy a magyarok és jászok számon tartják a rokon tudatú keleti népeket, akik mindig szívesen látott vendégek nálunk!

Isten éltesse a Jászságot, és segítse a jászokat itthon és szerte a nagyvilágban!

Kövér László

A 700 éves Csékút alapításának megünneplése

2019. június 17-én volt 700 éve, hogy egy valaha önálló bakonyalji falut hitelt érdemlően először említett oklevél. Tudós kutatók véleménye szerint az ezt megelőző, 1092-re datált oklevél hamisítvány. Ezért, a volt község helyben élő és elszármazott lakói az előző, 1319-es dátumot fogadjuk el hitelesnek. Bár vélhetően évekkel az oklevél kiállítása előtt is élhettek itt emberek.

Az alapítás idején *Cheukut*nak, majd később *Chewkut*nak, *Cehkut*nak, *Csikut*nak is nevezett település – 642 év önállóság után – 1961-ben Padraggal összevonva Padragkút nagyközség, majd 1984-ben Ajka városhoz csatolva Ajka része lett. A Csékúti Baráti Kör tagjai, úgy gondolták, hogy ez a volt község, ez a kis közösség megérdemelte egy visszaemlékező ünnepséget.

Az nyilvánvaló, hogy az ember nem szeret önmagában ünnepelni. Ezért azután a csékúti megemlékezéseket, ünnepségeket, emlékjel- és szoboravatásokat minden esetben koordináló Baráti Kör vendégeket hívott. Meghívtuk egy közös ünnepésre azokat a Veszprém megyei falvakat, melyeknek a neve *kút*-tal végződik. Meghívásunk célja az volt, hogy be-

mutassuk nekik a mi kis falunk történetét, illetve vegyenek részt a 700 évre emlékeztető márványtábla avatásán. Az ünnepi ceremónia után pedig egy kultúrműsor keretében mutatkozzanak be ők is nekünk.

A bemutatkozáshoz, a fényképek, ismertetőik kihelyezéséhez kiállítási paravánokat biztosítottunk. Lehetőségük volt a hozzánk érkezett küldötségeknek szóban, képekben és tárgyokban is bemutatni településüket, helytörténeti értékeiket.

Meghívásunkat először nagy lelkesedéssel fogadták. Az ünnepségre – különböző indokokat felhozva – mégsem jött el mindenki. Megtiszteltek bennünket megjelenésükkel a hárskúti, lókkúti, úrkúti barátaink. A valaha volt és a bauxitbányászatnak áldozatául esett, ezért szétszóródott Iharkút lakóit dr. Tölgyesi József docens, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnökségi tagja képviselte.

Az említett falvak egy-egy kiállítási paravánon helyezhették és helyezték el településük érdekes fotóit és a szöveges információt. Bemutatták helységük jellegzetes tárgyait, a faluban alkotó emberek műveit. Hidegkút, Kékkút, Iharkút kiállítási táblóira elsősorban ezekből a falvakból küldött ismertető anyagok kerültek fel, de Paksa Jenőné, a Baráti Kör egyik legaktívabb tagja által az internetről is töltött le és nyomtatott ki anyagokat. Az ünnepség megrendezésében nagy szerepet vállalt a Bencsay házaspár, de a Baráti Kör több tagja is. A Pénzeskút és Kisgyőr falvak összevonásából létrejött Pénzesgyőr nem vett részt az összejövetelen. Pedig ennek a községnek a volt Pénzeskút részén élő lakossága megérdemelte volna, hogy bemutatkozhasson.

Az ünnepség két részből állt. Először a falu függetlenségének emlékére állított (csillás) emlékműnél a Padragi Bányász Férfikórus műsora részeként e sorok írója emlékezett és emlékeztetett a település múltjára. Azért, hogy a kedves olvasó is némi betekintést kapjon volt községünkről, álljon itt egy rövid idézet az ünnepi beszédből. Csékút neve az 1300-as évek írásmódja szerint *Cheukut*, ami azt jelentette, hogy egy olyan forrás, melyből a víz egy csövön folyt ki. Ebben az időben ugyanis a forrásokat kútnak nevezték. Azt talán még sok csékúti lakos sem tudja, hogy a szőlőhegy felső dűlőjében ma is található egy bővizű forrás egy úgynevezett foglalt kútban. Végül is akár ez a forrás is adhatta a falu nevét. Vélhetően több forrás is lehetett a falu környékén, hiszen még ma is csordogál a víz a valamikori legező területén fellelhető Hatványús forrásból. Ide a hat vályúhoz hajtották az állatokat itatásra. Kristálytisza vize emberi fogyasztásra is alkalmas.

A Csékúti Baráti Kör erre az alkalomra állíttatta fel a falu önállóságát jelképező emlékművet. A szikla az örökkévalóságot, szilárdságot, elpusztíthatatlanságot jelképezi. A csille arra emlékeztet, hogy Csékútnak szénbányája és kőbányái is voltak. Szénbányája Csékúti-bánya, majd Jókai-bánya néven volt ismert. Az egyik kőbányája, melyből mészkövet bányásztak, a csingervölgyi Köleskepe-árok bejáratánál volt található. A másik bánya, amelyből a szürkés-kék bazaltkővet bányászták, még ma is fellelhető a szőlőhegyi Felső-dűlő fölötti szőlősorok közé beékelődő erdőben. A szarvasok és vaddisznók kijárta csapáson még ma is elérhetőek az impozáns látványt nyújtó lebányászott sziklafalak. Az oly sok csékúti lakóház és pince építkezéséhez használt bazaltkő bányászata a hatvanas években megszűnt és már nyoma sincs a valamikori lóvontatású kisvasútnak sem. Az emlékmű részét képező hordó a szőlőhegy jelképe. A virág a reményé és azé a szereteté, amellyel mi fogadunk minden ide látogatót.

700 év. Keveset – és sokat is – tudunk róla. A Landor nemzetség Csikut nevű kastélyát a mai napig várként emlegeti a néphagyomány. A török időkben a falu és a környék települései is elnéptelenedtek. A XVIII. századi, svábokkal – katolikusokkal és evangélikusokkal – való újratelepítés után aránylag rövid időn belül elmagyarosodik a falu. Az

1949-ben lebontott középkori katolikus templomnak csak a tornya maradt meg. Köveiből épült az 1957-ben felszentelt új templom. Az evangélikusok 1823-ban – állítólag – mocsaras területen gerendákra építettek egy torony nélküli templomot, amit azután 1844-ben egy 28 méter magas toronnyal egészítettek ki. Az 1848–1849. évi forradalom és szabadságharcban Csékúton alakult meg az 56. számú nemzetőr kapitányság 73 csékúti nemzetőrrel. Kilenc csékúti fiatal honvédként szolgált. Az ő emléküket őrzi – 2012-től – egy közadakozásból készített kopjafás emlékmű. (Látható a *Honismeret* 2014/4. számának fedőlapján.)

Nagy jelentőséggel bírt a falu életében a környékbeli szénbányászat megindulása, amely viszonylagos jólétet hozott a lakosságnak. Ettől az időtől mondhatjuk, hogy Csékút bányászfalu volt. Ma már a bányák bezárása utáni idők anomáliáiról is sokat tudnának mesélni a még élő bányászok és azok családtagjai. Visszaemlékezésünkben nem maradhatnak ki a falu köztisztületnek örvendő néhai lelkészei, tanítói, diakonisszája és elöljárói, vagy az évekig itt élt Molnár Gábor író sem. Az ő emléküket őrzik a tiszteletükre készített emléktábláink. Az első és a második világháború hősi halottai és áldozatai emléke előtt is tisztelegtünk. Joggal büszkélkedhetünk az 1934-ben emelt, és a múlt évben felújított, 26 kopjafával kiegészített emlékművel és kopjakerttel. Az ünnepélyes újraavatás katonai tiszteletadással történt.

*Csékút címere
a csonka toronnyal*

A 2019-ben felavatott emléktábla

Külön történet Csékút és Padrag 1961-ben Padragkút néven történt egyesítése. Még most, ennyi idő után is sebeket tép fel a falu 642 éves önállóságának elvesztése. Az is igaz, hogy mára azért ez főként csak az idősebb korosztályban hagyott kitörölhetetlen emlékeket. Ugyanúgy, mint a már csak a falu címerében és egy szobor formájában, valamint egy buszmegálló elnevezésében létező középkori templom csonka tornyának 1984-ben katonai segítséggel történt lerombolása.

Az évfordulón szerettünk volna az emlékmű mellé egy óriásfenyő-csemetét ültetni, amely sok évig hirdethette volna ezt a jeles eseményt. A közművek közelsége azonban ezt nem tette lehetővé. A Baráti Kör ezért úgy döntött, hogy egy márványtáblát készíttet az emlékmű kiegészítésére. Az alapítási évszám és a falu akkori neve, valamint a 2019-es évszám és a Csékút név került a táblára. Ezek fogják közre a község 1700-as években használatos pecsétnyomatának felnagyított plasztikáját. Az emlékmű leleplezését mintegy 60–80 helyi érdeklődő és vendég kísérte figyelemmel.

Az avatást követően a Bányász Művelődési Házban került sor a települések már említett bemutatkozására. A vendéglátó Csékút múltja is nyomon követhető volt a kiállított több száz fényképen. Vendégeink közül Hárskutat Tábori Ferenc polgármester úr, Lókutat Kuti Csaba, a megyei közgyűlés volt elnöke, a nyugdíjas klub tagja mutatta be. Úrkút múltjába So-

mogyi Imréné, a Faluvédő és Kulturális Egyesület tagja vezette be a hallgatóságot. A ma már csak a dinoszaurusz-kutatások kapcsán emlegetett valamikori Iharkútra dr. Tölgyesi József emlékezett. A többi falu rövid történetét Puskás Károly, Padragkút önkormányzati képviselője ismertette. A rendezvényen részt vett Schwartz Béla, Ajka város polgármestere is. Ő a köszöntőjében kiemelte, hogy ez az ünnepség is a most folyó „Ajka 60” program-sorozat egyik eleme. A kétéves akció, ezen belül Ajka településrészeinek versengése az év végéig tart.

A vendéglátó csékútiakat és a vendégeket, a meghívott falvak képviselőit (mintegy 180 fő) előbb az Ajka–Padragkút Tánc Együttes színvonalas vidám táncjelenetekkel, majd az úrkúti Orfeum operettegyüttes zenés, énekes műsorral szórakoztatta. Bemutattuk a Csékútról készült rövidfilmet is. A műsorszámok utáni baráti beszélgetéseket szerény vendéglátással fűszereztük.

Így emlékeztünk mi, az elmúlt 700 év utódai szeretett falunk megalapítására, melyet hívhatnak bármilyen néven, a mi szívünkben akkor is csak Csékút marad.

Varga György

„Ne szűnjön meg az úr szívének hajlandósága után menni...”

A kilencvenesztendő's dr. Kováts Dániel köszöntése

Nem véletlenül adtam ezt a címet a nálam éppen tíz esztendővel idősebb barátomat köszöntő írásomnak. Besznyeitől kapta Kazinczy Ferenc az életre szóló intelmet, de illik Kováts Dániel munkásságára is. Annál inkább, mert ő maga is jelentősnek tartja: Sátoraljaújhely lexikonának Kazinczyról általa írt szócikkében idézi. Hiszen Kováts Dániel tanár úr is *szívének hajlandóságát* igyekezett követni és követte is – amikor hagyták a földi hatalmak. Mert oly korban élt, amikor ehhez nem volt elég a *hajlandóság*, meg is kellett találni ennek sokszor körülményes módját. S „*Dani uraság*” nemcsak a célok meglátásában, hanem az utak meglelésében is jeleskedett.

Hogy mikor és hogyan ismertem meg Kováts Dánielt, sajnos nem emlékszem. Alighanem a sokunkat összeboronáló Morvay Péter, az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalom fő szervezője igazított hozzá valamikor az idők kezdetén. Olyan tudománysegítő, magyarságismereti mozgalom volt, amit ő létrehozott, amire a XX. század apokaliptikus megpróbáltatásai között különösen nagy szüksége volt a nemzetnek, s voltunk jó néhányan, akik ebben találtuk meg a *hajlandóságunkhoz* igazodó szolgálat lehetőségét. De ha a „megismerkedés”-re nem is, az „elragdítás” alkalmára annál jobban emlékszem. Az 1970-es évek első felében, valamilyen honismereti szervezés dolgában Sárospatakon jártam, s Kováts tanár úrra az osztályával

Kováts Dániel